

W Y T Y C Z N E
DO PROJEKTOWANIA i MODYFIKACJI
PROGRAMÓW KSZTAŁCENIA DLA STUDIÓW I i II STOPNIA
w Uniwersytecie Technologiczno – Przyrodniczym
im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Uprawnienia jednostek organizacyjnych w zakresie prowadzenia kierunków studiów na określonym poziomie i profilu kształcenia określa art. 11 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym*.
2. Niniejsze wytyczne uwzględniają systemy pojęciowe wynikające z ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2005 Nr 164 Poz. 1365 z zm.)*(PSW) oraz ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. *o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 64 i 1010)* (ZSK).
3. Definicje wybranych pojęć zaprezentowano w poniższej tabeli:

a)	Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom europejskich ram kwalifikacji, o których mowa w załączniku II do zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Dz. Urz. UE C 111 z 06.05.2008, str. 1), sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach, ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych
b)	Krajowe Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (KRK)	Ogólne charakterystyki efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6 i 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji, o której mowa w ZSK
c)	Ogólne charakterystyk i efektów uczenia się	Obejmują uniwersalne charakterystyki I stopnia (określone załącznikiem do ZSK) oraz charakterystyki II stopnia (dla poziomów 6-8 właściwych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego zostały określone załącznikiem do rozporządzenia MNiSW z dnia 26 września 2016 r. (Dz. U. 2016. Poz. 1594)
d)	Efekty kształcenia	Zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskiwanych w procesie kształcenia w systemie studiów lub studiów III stopnia
e)	Obszarowe efekty kształcenia	Efekty kształcenia dla obszaru lub obszarów kształcenia, stanowiące element charakterystyk II stopnia poziomów 6 i 7 PRK, zdefiniowane w części II załącznika do rozporządzenia MNiSW z dnia 26 września 2016 r. (Dz. U. 2016. Poz. 1594)
f)	Kierunkowe efekty kształcenia	Efekty kształcenia zdefiniowane dla danego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia (uchwalane przez radę wydziału i Senat)
g)	Obszar kształcenia	Zasób wiedzy i umiejętności z zakresu jednego z obszarów wiedzy określonych w przepisach określających obszary wiedzy, dziedziny nauki i sztuki oraz dyscypliny naukowe i artystyczne
h)	Kierunek studiów	Wyodrębniona część jednego lub kilku obszarów kształcenia, realizowana w uczelni w sposób określony przez program kształcenia
i)	Program	Opis określonych przez uczelnię spójnych efektów kształcenia zgodny z KRK oraz opis procesu kształcenia prowadzącego do osiągnięcia tych efektów wraz

	kształcenia	przypisanymi do poszczególnych modułów tego procesu pkt. ECTS
j)	Program studiów	Opis procesu kształcenia prowadzący do uzyskania zakładanych efektów kształcenia, obejmuje plan studiów oraz opisy modułów kształcenia (karty przedmiotów tzw. sylabusy) wraz z przypisanymi im efektami kształcenia i liczbą pkt. ECTS (uchwalany przez radę wydziału)
k)	Plan studiów	Element programu studiów zawierający nazwy przedmiotów, czas ich realizacji (semestr), formy prowadzenia zajęć i ich wymiar godzinowy, pkt. ECTS oraz formę zaliczenia zajęć (zatwierdzany przez radę wydziału i prorektora ds. dydaktycznych i studenckich)
l)	Moduły zajęć	Zajęcia lub grupy zajęć – wraz z przypisaniem do każdego modułu efektów kształcenia oraz treści programowych, form i metod kształcenia, zapewniających osiągnięcie tych efektów, a także liczby pkt. ECTS
l)	Profil ogólno-akademicki	Profil kształcenia obejmujący moduły zajęć powiązane z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi, realizowany przy założeniu, że ponad połowa programu studiów określonego w pkt. ECTS obejmuje zajęcia służące zdobywaniu przez studenta pogłębionej wiedzy;
m)	Profil praktyczny	Profil kształcenia obejmujący moduły zajęć służące zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych, realizowany przy założeniu, że ponad połowa programu studiów określonego w pkt. ECTS obejmuje zajęcia praktyczne kształtujące te umiejętności i kompetencje, w tym umiejętności uzyskiwane na zajęciach warsztatowych, które są prowadzone przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią
n)	Standardy kształcenia	Reguły kształcenia na studiach przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela oraz zawodów, dla których wymagania dotyczące procesu kształcenia i jego efektów są określone w przepisach prawa Unii Europejskiej
o)	Kwalifikacje	Efekty kształcenia poświadczone dyplomem, świadectwem, certyfikatem lub innym dokumentem wydanym przez uprawnioną instytucję, potwierdzającym uzyskanie zakładanych efektów kształcenia
p)	Kwalifikacje I / II stopnia	Efekt kształcenia uzyskany odpowiednio na studiach I / II stopnia zakończonych uzyskaniem tytułu zawodowy licencjata lub inżyniera / magistra lub magistra inżyniera określonego kierunku studiów i profilu kształcenia lub tytułami równorzędnymi, potwierdzone odpowiednim dyplomem
r)	Poziom kształcenia	Studia I lub II stopnia, jednolite studia magisterskie lub studia III stopnia
s)	Poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji	Zakres i stopień złożoności wymaganych efektów uczenia się dla kwalifikacji danego poziomu, sformułowanych za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się
t)	Forma studiów	Studia stacjonarne lub niestacjonarne
u)	Studia stacjonarne	Forma studiów wyższych, w której co najmniej połowa programu kształcenia jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów
w)	Studia niestacjonarne	Forma studiów wyższych, w której liczba godzin dydaktycznych jest nie mniejsza niż 60% ogólnej liczby godzin realizowanych na studiach stacjonarnych tego samego kierunku, poziomu i profilu kształcenia

4. Dokumentacja programu kształcenia dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia obejmuje opis efektów kształcenia oraz program studiów, w tym plan studiów i karty przedmiotów (sylabusy), a także matrycę efektów kształcenia potwierdzającą, że program studiów dla każdego cyklu kształcenia umożliwia osiągnięcie wszystkich uchwalonych przez Senat efektów kształcenia odpowiednio dla danego kierunku, poziomu, profilu i specjalności. Dokumentacja po zatwierdzeniu przez właściwe organy uczelni jest przechowywana wraz z odpowiednimi uchwałami rady wydziału i Senatu oraz archiwizowana przez wydział uprawniony do prowadzenia studiów.

II. EFEKTY KSZTAŁCENIA

1. Opis zakładanych efektów kształcenia dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia uwzględnia uniwersalne charakterystyki I stopnia określone w ZSK oraz charakterystyki II stopnia określone rozporządzeniem MNiSW z dnia 26 września 2016 r. (Dz. U. 2016. Poz. 1594), w tym wybrane efekty kształcenia właściwe dla obszaru lub obszarów kształcenia, do których został przyporządkowany kierunek studiów:
 - a) dla kwalifikacji na poziomie 6 PRK – w przypadku studiów I stopnia,
 - b) dla kwalifikacji na poziomie 7 PRK – w przypadku studiów II stopnia.
2. Opis zakładanych efektów kształcenia zawiera również efekty kształcenia w zakresie znajomości języka obcego.
3. W przypadku studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera, opis zakładanych efektów kształcenia musi uwzględniać pełny zakres efektów kształcenia dla studiów o profilu ogólnoakademickim lub praktycznym, prowadzących do uzyskania kompetencji inżynierskich zawartych w charakterystykach II stopnia określonych rozporządzeniem MNiSW z dnia 26 września 2016 r. (Dz. U. 2016. Poz. 1594).
4. Projektując opis efektów kształcenia dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia należy uwzględnić:
 - a) uniwersalną charakterystykę I stopnia poziomu 6 PRK (studia I stopnia) albo 7 PRK (studia II stopnia), określoną załącznikiem do ZSK,
 - b) efekty uczenia się ujęte w charakterystyce II stopnia odpowiednio poziomu 6 albo 7 PRK, w tym:
 - wspólne dla wszystkich obszarów efekty zawarte w części I załącznika do rozporządzenia MNiSW z dnia 26 września 2016 r. (Dz. U. 2016. Poz. 1594),
 - adekwatne do obszaru / -ów, do których został przyporządkowany kierunek studiów efekty zawarte w części II załącznika do ww. rozporządzenia,
 - w przypadku studiów kończących się nadaniem tytułu zawodowego inż. lub mgr inż. - w pełnym zakresie charakterystykę kwalifikacji obejmujących kompetencje inżynierskie (część III załącznika do ww. rozporządzenia).
5. Dla programu kształcenia na określonym kierunku, poziomie i profilu sporządza się zakładane efekty kształcenia dla kierunku we wszystkich kategoriach (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne), dla studiów I stopnia zaleca się zdefiniowanie około 30 efektów, a dla studiów II stopnia około 20 efektów w proporcji poszczególnych kategorii 2:2:1 (zał. nr 1).
6. Podstawą do opracowania efektów kształcenia dla przedmiotu są efekty zapisane w macyry efektów kształcenia, o której mowa w III.2.
7. Zaleca się definiowanie nie mniej niż 4 efektów kształcenia dla danego przedmiotu (modułu), w tym minimum 1 efektu w kategorii wiedza, przy czym nie wszystkie pozostałe kategorie efektów muszą być zawsze użyte.
8. Efekty kształcenia należy przedstawiać dla zastosowanych form zajęć łącznie.
9. Wydział prowadzący studia dokumentuje osiągnięcie przez każdego studenta wszystkich zakładanych efektów kształcenia określonych przez Senat odpowiednio dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia oraz realizowanej specjalności.
10. Projekt efektów kształcenia przygotowuje powołany przez kierownika jednostki zespół składający się z potencjalnych członków rady programowej kierunku studiów oraz przedstawicieli nauczycieli akademickich stanowiących lub przewidywanych do obsady minimum kadrowego, samorządu studenckiego, organizacji zawodowych i instytucji

- publicznych, absolwentów oraz pracodawców (dla profilu praktycznego udział przedstawicieli pracodawców jest konieczny).
11. Zakładane efekty kształcenia dla określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia:
 - a) uchwała rada wydziału po zaopiniowaniu przez wydziałową radę samorządu studentów,
 - b) zatwierdza Senat po zaopiniowaniu przez Senacką Komisję ds. Dydaktycznych i Studenckich.
 12. Uchwalone przez Senat zakładane efekty kształcenia należy bezzwłocznie podać do publicznej wiadomości na stronie internetowej jednostki lub w innej powszechnie dostępnej formie.

III. PROGRAM STUDIÓW

1. Program studiów dla kierunku, poziomu i profilu kształcenia określa:
 - a) formę studiów (studia stacjonarne lub niestacjonarne),
 - b) liczbę semestrów i liczbę pkt. ECTS konieczną do uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia (I lub II stopnia),
 - c) sposoby weryfikacji i oceny zakładanych efektów kształcenia osiągniętych przez studenta,
 - d) plan studiów (wg wzoru stanowiącego zał. nr 2a) uwzględniający moduły zajęć z przypisanymi pkt. ECTS oraz zajęcia z wychowania fizycznego, którym nie przypisuje się pkt. ECTS,
 - e) opis modułów kształcenia tj. przedmiotu lub grup przedmiotów wraz z przypisanymi im efektami kształcenia oraz liczbą pkt. ECTS - wzór sylabusu określa zał. nr 3,
 - f) łączną liczbę pkt. ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów,
 - g) liczbę pkt. ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych (nie mniejszą niż 5 pkt. ECTS),
 - h) wymiar, zasady, formę odbywania oraz łączną liczbę pkt. ECTS, którą student musi uzyskać w ramach praktyk zawodowych (niewymagane w przypadku studiów II stopnia o profilu ogólnoakademickim),
 - i) procentowy udział liczby pkt. ECTS dla każdego obszaru, do którego przyporządkowano kierunek studiów w ogólnej liczbie pkt. ECTS (dot. kierunków przyporządkowanych do więcej niż 1 obszaru kształcenia).
2. W celu sprawdzenia właściwego doboru przedmiotów do realizacji programu i efektów kształcenia stosuje się matrycę efektów kształcenia, którą sporządza się odrębnie dla każdego programu (planu) studiów (wzór – zał. nr 4).
3. Program studiów powinien umożliwiać studentowi wybór modułów zajęć, do których przypisuje się pkt. ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% ogólnej liczby pkt. ECTS na danym kierunku i poziomie kształcenia.
4. Program studiów prowadzonych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej musi zapewniać uzyskanie takich samych efektów kształcenia.
5. Czas trwania studiów wynosi odpowiednio:
 - a) studia I stopnia (licencjackie) - co najmniej 6 semestrów,
 - b) studia I stopnia (inżynierskie) - co najmniej 7 semestrów,
 - c) studia II stopnia – od 3 do 5 semestrów.
6. Studia niestacjonarne mogą trwać 1 lub 2 semestry dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne.
7. Liczba godzin zajęć dydaktycznych w planie stacjonarnych studiów I i II stopnia dla poszczególnych kierunków studiów nie może być większa od liczby godzin obowiązującej

- dla cyklu kształcenia rozpoczętego w roku akademickim 2015/2016 z zastrzeżeniem pkt. III.8.
8. Na kierunkach: *architektura krajobrazu* (WRiB), *biotechnologia* (WRiB), *rolnictwo* (WRiB), *technologia żywności i żywienie człowieka* (WRiB) oraz *ogrody zoologiczne i zwierzęta amatorskie* (WHiBZ) wymiar godzinowy w toku studiów rozpoczynającym się począwszy od roku akademickiego 2017/2018 nie może być wyższy niż w cyklu kształcenia rozpoczynającym się od roku akademickiego 2015/2016 z zastrzeżeniem pkt. III.9.
 9. Liczba godzin dydaktycznych w planie studiów stacjonarnych II stopnia na kierunku *technologia żywności i żywienie człowieka* (WRiB) dla cyklu kształcenia rozpoczynającego się począwszy od semestru letniego roku akademickiego 2017/2018 może zostać zwiększona maksymalnie o 16 godz. - tj. do 949 godz., w związku z uzyskanym dofinansowaniem na nowy program kształcenia w ramach konkursu 1/NPK/POWER/3.1/2016.
 10. W przypadku studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, dla których wymagania dotyczące programu kształcenia zostały określone w przepisach prawa Unii Europejskiej oraz w przypadku studiów przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela liczba godzin zajęć dydaktycznych, praktyk oraz inne wymagania muszą odpowiadać właściwym standardom kształcenia.
 11. Minimalna liczba pkt. ECTS wymagana do ukończenia studiów wynosi:
 - a) studia I stopnia licencjackie – 180 pkt. ECTS,
 - b) studia I stopnia inżynierskie – 210 pkt. ECTS,
 - c) studia II stopnia – 90 pkt. ECTS.
 12. Warunkiem wydania dyplomu ukończenia studiów jest uzyskanie wszystkich, określonych w programie kształcenia efektów kształcenia i wymaganej liczby pkt. ECTS, a także zdanie egzaminu dyplomowego/obrona pracy dyplomowej.
 13. Całkowita liczba pkt. ECTS przewidzianych planem studiów niestacjonarnych jest równa liczbie punktów przewidzianych planem studiów stacjonarnych tego samego kierunku.
 14. Zgodnie z ogólną metodologią przydzielania punktów 1 pkt. ECTS odpowiada efektom kształcenia, które wymagają od studenta średnio 25-30 godzin pracy, uwzględniając godziny przypadające na zajęcia dydaktyczne realizowane zgodnie z planem studiów oraz indywidualną pracę studenta, przy czym nie stosuje się ułamkowej liczby pkt. ECTS.
 15. Rady Programowe kierunków studiów są zobowiązane do bezwzględного przestrzegania ogólnej metodologii przydzielania pkt. ECTS poszczególnym przedmiotom / modułom, o której mowa w pkt. III.14.
 16. Liczba pkt. ECTS nie zależy od uzyskanej oceny, a warunkiem ich przyznania jest spełnienie przez studenta wymagań dotyczących uzyskania zakładanych efektów kształcenia potwierdzonych zaliczeniem zajęć lub praktyk.
 17. Liczba pkt. ECTS przypisanych modułom przewidzianym w planie studiów wynosi nie mniej niż 30 w semestrze.
 18. Modułom specjalnościowym na danym kierunku i formie studiów przypisuje się taką samą liczbę godzin i pkt. ECTS, przy czym należy je uruchamiać nie wcześniej niż:
 - a) na studiach I stopnia – na IV semestrze studiów licencjackich i V semestrze studiów inżynierskich,
 - b) na studiach II stopnia – na trzech ostatnich semestrach.
 19. Określony planem studiów wymiar zajęć dydaktycznych, liczbę pkt. ECTS oraz pozostałe wymagania dla zajęć, o których mowa w pkt. III.1, zajęć z technologii informacyjnych, seminarium dyplomowego, przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej oraz przygotowania do egzaminu dyplomowego przedstawiono w poniższej tabeli.

Wymagania w zakresie wybranych rodzajów zorganizowanych zajęć dydaktycznych, praktyk zawodowych oraz modułów odpowiadających realizacji prac dyplomowych

Lp.	studia I stopnia	studia II stopnia
1.	zajęcia z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych	
	co najmniej 5 pkt. ECTS i 75 godz., w tym: – co najmniej 1 pkt. ECTS i 15 godz. w zakresie ochrony własności intelektualnej i / lub bezpieczeństwa i higieny pracy, – co najmniej 2 pkt. ECTS i 30 godz. w zakresie podstaw przedsiębiorczości i uzyskiwania tzw. kompetencji miękkich (zaleca się realizację w ostatnim semestrze),	co najmniej 5 pkt. ECTS i 45 godz.,
2.	zajęcia z języków obcych	
	– co najmniej 5 pkt. ECTS i 120 godz., – realizacja nie wcześniej niż od III semestru w formie lektoratu języka obcego,	– co najmniej 2 pkt. ECTS i 30 godz., – w formie lektoratu języka obcego lub realizacji wybranego przedmiotu w języku obcym,
3.	zajęcia z wychowania fizycznego	
	– co najmniej 60 godz., pkt. ECTS nie przypisuje się, – realizacja nie wcześniej niż od III semestru, – dopuszcza się możliwość realizacji w formie zajęć wykładowych dot. uprawiania wybranych dyscyplin sportowych, krzewienia kultury fizycznej, rekreacji ruchowej, promocji zdrowia itp., przy czym na studiach stacjonarnych wymiar wykładów nie może przekraczać 25% ogólnej liczby godz. przewidzianych programem studiów dla zajęć z wychowania fizycznego,	– co najmniej 20 godz., pkt. ECTS nie przypisuje się, – dopuszczalna realizacja od I semestru, – dopuszcza się możliwość realizacji w formie zajęć wykładowych dot. uprawiania wybranych dyscyplin sportowych , krzewienia kultury fizycznej, rekreacji ruchowej, promocji zdrowia itp., przy czym na studiach stacjonarnych wymiar wykładów nie może przekraczać 25 % ogólnej liczby godz. przewidzianych programem studiów dla zajęć z wychowania fizycznego,
4.	zajęcia w zakresie technologii informacyjnych	
	– co najmniej 1 pkt. ECTS i 15 godz.,	– niewymagane,
5.	praktyki zawodowe	
	<u>profil ogólnoakademicki</u> – co najmniej 4 tygodnie i minimum 4 pkt. ECTS wliczone do semestru, <u>profil praktyczny</u> – co najmniej 3 miesiące i minimum 12 pkt. ECTS wliczone do semestru , – możliwość organizacji praktyk przemiennie z zajęciami dydaktycznymi (tzw. studia dualne), – zaleca się realizację pracy/projektu dyplomowego w zakładzie pracy organizującym praktykę zawodową ,	<u>profil ogólnoakademicki</u> – niewymagane, <u>profil praktyczny</u> – co najmniej 3 miesiące i minimum 12 pkt. ECTS wliczone do semestru, – możliwość organizacji praktyk przemiennie z zajęciami dydaktycznymi (tzw. studia dualne), – zaleca się realizację pracy/projektu dyplomowego w zakładzie pracy organizującym praktykę zawodową ,

6. seminarium dyplomowe	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja nie dłużej niż przez 3 ostatnie semestry studiów, - łączny wymiar od 30 do 90 godz., - łącznie co najmniej 2 pkt. ECTS, 	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja nie dłużej niż przez 3 ostatnie semestry studiów, - łączny wymiar od 30 do 90 godz., - łącznie co najmniej 2 pkt. ECTS,
7. przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej oraz przygotowanie do egzaminu dyplomowego	<ul style="list-style-type: none"> - 10 pkt. ECTS wliczonych do ostatniego semestru studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego licencjata, - 15 pkt. ECTS wliczonych do ostatniego semestru studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera, 	<ul style="list-style-type: none"> - 20 pkt. ECTS wliczonych do ostatniego semestru studiów.

20. W planie studiów niestacjonarnych wymiar godzinowy zajęć dydaktycznych, o których mowa w pkt. III.19 stanowi co najmniej 60% wymiaru określonego w powyższej tabeli, za wyjątkiem zajęć z wychowania fizycznego, które nie muszą być realizowane na studiach niestacjonarnych.
21. W ostatnim semestrze studiów I i II stopnia należy zapewnić studentom warunki sprzyjające realizacji prac dyplomowych – oprócz modułów, o których mowa w pkt. III.19. Lp.6 i 7 zaleca się realizację nie więcej niż 2 - 3 przedmiotów, w tym służących zdobywaniu tzw. kompetencji miękkich oraz podstaw przedsiębiorczości.
22. Przy projektowaniu / modyfikacji programów studiów zaleca się uwzględnianie wymogów środowiskowych komisji akredytacyjnych działających w obszarach kształcenia odpowiadających obszarowi, do którego przyporządkowano dany kierunek studiów.
23. Przy projektowaniu / modyfikacji programów studiów realizowanych / przewidzianych do realizacji w języku obcym zaleca się uwzględnianie wymagań akredytacji zagranicznych.
24. Zaleca się uwzględnianie w programie studiów modułów interdyscyplinarnych, w ramach których studenci różnych kierunków studiów realizują wspólny projekt / wspólnie pracują nad realizacją zadań problemowych.
25. Projekt programu studiów przygotowuje Rada Programowa kierunku.
26. Program studiów, w tym plan studiów uchwała rada wydziału po zaopiniowaniu przez wydziałową radę samorządu studentów.
27. Plan studiów podlega zatwierdzeniu przez prorektora ds. dydaktycznych i studenckich.
28. Program studiów powinien być dostępny na stronie internetowej wydziału przez cały cykl studiów.

IV. WYMAGANIA DLA WYDZIAŁÓW PROWADZĄCYCH STUDIA O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM

1. **Studia o profilu ogólnoakademickim** mogą być prowadzone jedynie przez wydział posiadający uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w obszarze kształcenia i dziedzinie, do których przyporządkowano kierunek studiów z zastrzeżeniem art. 11 ust. 3 pkt. 2) lit. b) PSW.

2. Warunkiem realizacji studiów o profilu ogólnoakademickim jest prowadzenie badań naukowych w dziedzinie nauki lub sztuki związanej z kierunkiem studiów (tj. zdefiniowanej w opisie efektów kształcenia) i zapewnienie studentom tego kierunku:
 - a) co najmniej przygotowania do prowadzenia badań – w przypadku studiów I stopnia,
 - b) udziału w badaniach – w przypadku studiów II stopnia.
3. W programie studiów o profilu ogólnoakademickim:
 - a) udział wykładów w ogólnej liczbie godzin zajęć dydaktycznych zdefiniowanych planem studiów nie może być mniejszy niż:
 - na kierunkach przyporządkowanych do jednego obszaru – 45%,
 - na kierunkach przyporządkowanych do więcej niż jednego obszaru oraz na kierunku *architektura* – 40%.
 - b) ponad 50% z ogólnej liczby pkt. ECTS przypisuje się modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki lub sztuki związanej z kierunkiem studiów służącym zdobywaniu przez studenta pogłębionej wiedzy oraz umiejętności prowadzenia badań naukowych,
 - c) wymiar praktyk zawodowych realizowanych na studiach I stopnia wynosi co najmniej 4 tygodnie.

V. WYMAGANIA DLA WYDZIAŁÓW PROWADZĄCYCH STUDIA O PROFILU PRAKTYCZNYM

1. **Studia o profilu praktycznym** służą w szczególności zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych, przy czym mogą być prowadzone jeżeli wydział zapewnia odbycie na danym kierunku i poziomie kształcenia praktyk zawodowych w wymiarze co najmniej 3 miesięcy.
2. W programie studiów o profilu praktycznym:
 - a) udział wykładów w ogólnej liczbie godzin zajęć dydaktycznych zdefiniowanych planem studiów nie może być mniejszy niż:
 - na kierunkach przyporządkowanych do jednego obszaru – 30%,
 - na kierunkach przyporządkowanych do więcej niż jednego obszaru – 25%.
 - b) ponad 50% ogólnej liczby pkt. ECTS przypisuje się modułom powiązanim z praktycznym przygotowaniem zawodowym, służącym zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych prowadzonym:
 - w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej,
 - w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie określonych czynności praktycznych,
 - przez osoby, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć.
3. Studia o profilu praktycznym z udziałem podmiotów gospodarczych mogą być prowadzone pod warunkiem przygotowania pisemnej umowy określającej:
 - a) możliwość prowadzenia zajęć ze studentami, w szczególności praktycznych przez pracowników tych podmiotów,
 - b) udział podmiotu w opracowaniu programów kształcenia,
 - c) sposób dofinansowania studiów przez podmiot gospodarczy,
 - d) sposób realizacji praktyk zawodowych i/lub staży.

VI. OGÓLNE ZASADY WNIOSKOWANIA O UTWORZENIE NOWYCH KIERUNKÓW STUDIÓW, POZIOMÓW KSZTAŁCENIA I SPECJALNOŚCI

1. Przystąpienie do prac nad opracowaniem programu kształcenia dla nowego kierunku studiów/poziomu kształcenia wymaga zgody rektora wydanej na podstawie wstępnej informacji przedstawionej wg zał. nr 5.
2. Projektowany kierunek studiów należy przyporządkować do obszaru(-ów) kształcenia, a efekty odnieść do dyscyplin naukowych / artystycznych, przy czym konieczne jest wskazanie tzw. dyscypliny wiodącej.
3. Wraz z opracowaniem efektów kształcenia należy opracować program studiów dostosowany do założonych efektów kształcenia oraz przedstawić propozycję zaklasyfikowania kierunku studiów zgodnie z Międzynarodową Standardową Klasyfikacją Edukacji (ISCED).
4. Wniosek o utworzenie nowego kierunku studiów / poziomu kształcenia (wniosek o nadanie uprawnienia do prowadzenia studiów – w przypadku wydziałów, o których mowa w art. 11 pkt. 3 PSW) wraz z kompletem wymaganych dokumentów składa się nie później niż 6 tygodni przed terminem posiedzenia Senatu, na którym ma zostać podjęta przedmiotowa uchwała (wzory wniosków wg zał. nr 6a i nr 6b) z zastrzeżeniem pkt. VI.7.
5. Wydział występujący z wnioskiem, o którym mowa w pkt. VI.4 jest zobowiązany udokumentować spełnienie wszelkich wymogów do prowadzenia studiów na wnioskowanym kierunku, poziomie i profilu kształcenia wynikających z przepisów o szkolnictwie wyższym, ZSK, zaleceń PKA oraz regulacji obowiązujących w UTP.
6. Wniosek kierowany do MNiSW powinien odpowiadać wymogom określonym w §15. *rozporządzenia MNiSW w sprawie warunków prowadzenia studiów*, do wniosku załącza się w szczególności:
 - a) uchwałę rady wydziału wraz z opinią wydziałowej rady samorządu studentów w sprawie zaopiniowania powołania studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu kształcenia, określenia zakładanych efektów kształcenia oraz programu studiów, w tym planu studiów i kart przedmiotów,
 - b) program kształcenia, w tym zakładane efekty kształcenia, plan studiów i karty przedmiotów,
 - c) podpisany przez dziekana wykaz osób proponowanych do minimum kadrowego oraz komplet oświadczeń o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego wraz z ewentualną deklaracją rezygnacji z aktualnie firmowanego kierunku studiów.
7. Podjęcie przez Senat uchwały w przedmiocie utworzenia nowego kierunku / poziomu kształcenia powinno nastąpić:
 - a) w przypadku wydziałów o tzw. pełnych prawach akademickich w obszarze kształcenia i dziedzinie, do której ma zostać przyporządkowany nowy kierunek / poziom studiów – co najmniej 5 miesięcy przed planowanym uruchomieniem studiów,
 - b) w przypadku wydziałów nie posiadających pełnych praw akademickich w obszarze kształcenia i dziedzinie, do której ma zostać przyporządkowany nowy kierunek / poziom studiów – co najmniej 10 miesięcy przed planowanym uruchomieniem studiów.
8. Wniosek o utworzenie nowej specjalności wraz z kompletem wymaganych dokumentów składa się nie później niż 4 tygodnie przed terminem posiedzenia Senatu, na którym ma zostać podjęta przedmiotowa uchwała (wzór – zał. nr 7).

9. Wniosek o likwidację (zniesienie) studiów na określonym kierunku, poziomie, formie kształcenia lub danej specjalności powinien zawierać nazwę kierunku, poziom i formę studiów, nazwę likwidowanej specjalności, uzasadnienie merytoryczne oraz rok akademicki, od którego ma nastąpić likwidacja kształcenia. Do wniosku załącza się uchwałę rady wydziału wraz z opinią wydziałowej rady samorządu studentów w sprawie zaopiniowania likwidacji kształcenia.
10. Z wnioskami, o których mowa w pkt VI.4, VI.8 oraz VI.9 występuje dziekan na podstawie opinii rady wydziału po opatrzeniu wniosku właściwym znakiem sprawy, nadanym przez wydział wnioskujący przy odpowiedniej klasie Jednolitego Rzeczowego Wykazu Akt.

VII. DOSTOSOWANIE PROFILI I PROGRAMÓW KSZTAŁCENIA NA ISTNIEJĄCYCH KIERUNKACH STUDIÓW I POZIOMACH KSZTAŁCENIA ORAZ DOSKONALENIE PROGRAMÓW KSZTAŁCENIA

1. Wydziały zobowiązane są do dostosowania profili i programów kształcenia na kierunkach utworzonych przed dniem 1 października 2014 r. do wymagań określonych art. 11 PSW, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1198, z 2015 r. poz. 357 oraz z 2016 r. poz. 35, 668 i 908).
2. Dostosowanie, o którym mowa w pkt. VII.1 w przypadku studiów o profilu ogólnoakademickim prowadzonych na wydziale nieposiadającym uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora w obszarze kształcenia i dziedzinie, do których przyporządkowano kierunek wymaga przejścia na kształcenia o profilu praktycznym z zastrzeżeniem art. 11 ust. 3 pkt 2) lit. b) PSW.
3. W sytuacji, o której mowa w pkt. VII.2 rady wydziałów dostosują programy, w tym efekty kształcenia do niniejszych wytycznych i najpóźniej do dnia:
 - **30 czerwca 2017 r.** uchwalą programy, w tym plany studiów wraz z kartami przedmiotów,
 - **20 lipca 2017 r.** przedłożą wnioski o zatwierdzenie planu studiów (wzór wg zał. nr 8) i zmodyfikowane efekty kształcenia do uchwalenia przez Senat (wzór wniosku wg zał. nr 9).
4. Rektor jest zobowiązany do powiadomienia MNiSW o dostosowaniu profili i programów kształcenia, o którym mowa w pkt. VII.1. Podstawę do powyższego stanowią będą uchwały rad wydziałów oraz informacje przesłane przez dziekanów.
5. Studenci, którzy rozpoczęli studia przed dostosowaniem profili i programów kształcenia studiują wg dotychczasowych programów do końca okresu studiów przewidzianego w programie studiów.
6. W przypadku niedostosowania profili i programów kształcenia zaprzestaje się rekrutacji na dany kierunek, poziom i profil kształcenia z końcem 2017 r., a uprawnienia wydziałów do prowadzenia studiów wygasają z dniem zakończenia ostatnich cykli kształcenia rozpoczętych przed upływem tych terminów.
7. Z zastrzeżeniem pkt. III.8, III.9 oraz VII.1 programy kształcenia i zawarte w nich opisy efektów kształcenia dla kierunków studiów utworzonych przed dniem 1 października 2016 r., zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji określonymi rozporządzeniem MNiSW z dnia 2 listopada 2011 r. (Dz. U. Nr 253 Poz. 1520) pozostają w mocy.
8. Wydziały nieposiadające uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w obszarze kształcenia i dziedzinie, do których przyporządkowano

kierunek studiów, w celu doskonalenia programu kształcenia mogą dokonać co najwyżej zmian:

- a) zajęć dydaktycznych określonych w programie studiów, za które student może uzyskać łącznie do 50% pkt. ECTS,
 - b) łącznie do 30% ogólnej liczby efektów kształcenia,
- w stosunku do programu obowiązującego w dniu 10 października 2014 r. lub w dniu wydania przez MNiSW decyzji o nadaniu uprawnienia do prowadzenia studiów na określonym kierunku/ poziomie /profilu kształcenia - jeśli studia utworzono w terminie późniejszym.
9. W celu doskonalenia programu na zakończenie roku akademickiego dziekan jest zobowiązany do przedstawienia wniosków z oceny efektów kształcenia po zasięgnięciu opinii zespołu nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe kierunku studiów.
 10. Wydział prowadzący kierunek studiów jest zobowiązany do uwzględnienia w programie kształcenia wyników monitorowania karier zawodowych swoich absolwentów oraz wyników przeprowadzonej analizy zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy.
 11. Zmiany w programach kształcenia, mogą być wprowadzane jedynie z początkiem nowego cyklu kształcenia, z wyjątkiem zmian:
 - a) koniecznych do usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną,
 - b) koniecznych do dostosowania programu kształcenia do zmian w przepisach powszechnie obowiązujących,
 - c) w doborze treści kształcenia przekazywanych studentom w ramach zajęć, uwzględniające najnowsze osiągnięcia naukowe lub artystyczne, a także form i metod prowadzenia zajęć,które mogą być wprowadzane w trakcie cyklu kształcenia.
 12. Zmiana przyporządkowania kierunku studiów do innego obszaru i dziedziny oznacza zmianę kierunku studiów.

VIII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. W przypadku uruchamiania studiów w języku obcym na istniejącym kierunku studiów (prowadzonym do tej pory jedynie w języku polskim) kształcenie realizuje się wg programu obowiązującego na studiach w języku polskim, przy czym wydział jest zobowiązany do opracowania tłumaczenia pełnej dokumentacji programu kształcenia.
2. Prace (czynności) komisji (zespołów) powoływanych do przygotowania/modyfikacji programów kształcenia należy odpowiednio dokumentować (protokoły, notatki).
3. Za kompletność dokumentacji programu kształcenia, w szczególności za rzetelne udokumentowanie, iż program studiów umożliwia pełne osiągnięcie wszystkich efektów ujętych w zatwierdzonym przez Senat opisie efektów kształcenia odpowiednio dla danego kierunku, poziomu, profilu kształcenia oraz realizowanej specjalności odpowiada dziekan wydziału.
4. Wnioski w sprawach o utworzenie kierunku studiów, poziomu kształcenia, powołanie specjalności, modyfikację programu kształcenia, w tym zmianę efektów kształcenia lub zatwierdzenie planu studiów są ewidencjonowane na wydziałach, przy czym kierownik jednostki występuje z wnioskiem po jego opatrzeniu właściwym wydziałowym znakiem sprawy zgodnym z Jednolitym Rzecзовym Wykazem Akt.

5. Upoważnia się rektora do okresowej kontroli stanu i zgodności dokumentacji kierunków studiów prowadzonej przez wydział z niniejszymi wytycznymi.
6. Dziekan ma prawo ogłosić konkurs na realizację przedmiotu prowadzonego przez wydział.
7. W sprawach nieuregulowanych niniejszymi wytycznymi rozstrzyga prorektor ds. dydaktycznych i studenckich.

Spis załączników:	
Załącznik nr 1	Tabela odniesienia efektów kierunkowych do charakterystyk I i II stopnia odpowiednio poziomu 6 lub poziomu 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji
Załącznik nr 2a	Plan studiów
Załącznik nr 2b	Analiza zgodności programu (planu) studiów z wytycznymi
Załącznik nr 3	Karta przedmiotu (sylabus)
Załącznik nr 4	Matryca efektów kształcenia
Załącznik nr 5	Informacja wstępna o planowanym utworzeniu nowego kierunku / poziomu studiów
Załącznik nr 6a	Wniosek o utworzenie studiów
Załącznik nr 6b	Wniosek o nadanie uprawnienia do prowadzenia studiów
Załącznik nr 7	Wniosek o utworzenie specjalności
Załącznik nr 8	Wniosek o zatwierdzenie planu studiów
Załącznik nr 9	Wniosek o zatwierdzenie zmian w efektach kształcenia